

BENE KRISZTIÁN

A Vichy-kormány észak-afrikai háborús erőfeszítései a tengelyhatalmak oldalán a *Trikolór légiótól az Afrikai falanxig*

A második világháború alatti francia katonai részvétel ismertetését általában 1940 júniusában szokták lezárni a történelemkönyvek, hogy aztán rátérjenek a Charles de Gaulle tábornok irányítása alatt álló Szabad Franciaország mozgalom történetére, amely lehetővé tette, hogy Franciaország a győztesek oldalán fejezze be a háborút. A források és a vonatkozó francia nyelvű szakirodalom mélyebb elemzése azonban rámutat, hogy a helyzet ennél sokkal árnyaltabb volt, hiszen a németekkel fokozatosan elmélyülő együttműködést kiépítő – bár kezdetben ettől elsősorban retorikájában eltérő álláspontot elfoglaló – ún. Vichy-rendszer, illetve az aktív kollaboránsok is több kísérletet tettek a németek oldalán harcoló alakulatok létrehozására.

1940. július 10-én a francia törvényhozás két háza megszavazott egy új alkotmány megírásáról szóló javaslatot, amelynek elkészültéig a törvényhozó, a végrehajtó hatalmat, az igazságszolgáltatást és a közigazgatást a június 17. óta a Pétain marsall irányítása alatt álló kormány fennhatósága alá utalta.¹ Az új vezetés – mely június 22-én aláírta a németek diktálta fegyverszüneti egyezményt² – azonban arra használta fel ezt a kivételes felhatalmazást, hogy egy törvényes ellensúlyokat nélkülöző, tekintélyelvű rendszert építsen ki, amely az ún. Nemzeti Forradalom keretében lezajló strukturális reformok révén totális ellenőrzést szándékozott kiépíteni a francia társadalom egésze felett. Ez volt a Francia Állam, melynek külpolitikája az egymást váltó kormányfők, Pierre Laval és François Darlan irányítása alá került. Kettejük politikájának közös eleme volt az a személyes meggyőződés, hogy a háború rövid időn belül Németország győzelmével fog véget érni, Franciaországot pedig

¹ Azéma, Jean-Pierre – Wiewiorka, Olivier: *Vichy, 1940–1944*. Paris, 2004. 44–46.

² A 24 pontból álló fegyverszüneti szerződés értelmében Franciaország területének 60 százalékát (24 millió lakossal a 40 milliós össznépességéből) a német hadsereg szállta meg; ennek költségeit – naponta 400 millió frankot – teljes egészében a francia félnek kellett fizetnie. A francia fegyverszüneti hadsereg létszámát 100 ezer főben korlátozták, de nem csökkentették a gyarmatokon – elsősorban Észak-Afrikában – állomásozó jelentős gyarmati haderők létszámát, hogy azok továbbra is garantálhassák a francia területek védelmét minden esetleges külső támadással szemben. A francia hadiflottát nem kellett átadni a németeknek, csupán vissza kellett vonni a franciaországi kikötőkbe. A több mint másfél millió francia hadifogoly a háborút lezáró béke megkötéséig nem hagyhatta el a német hadifogolytáborokat. Elzász-Lotaringia kérdése ebben a szerződésben nem került említésre, csupán később vált világossá – bár hivatalos bejelentés nem történt –, hogy a németek gyakorlatilag annektálták a régóta vitatott területet. Muracciole, Jean-François: *La France pendant la Seconde Guerre mondiale*. Paris, 2002. 65–67.

egy német vezetés alatt álló Európa keretei közötti politikai–gazdasági együttműködésre kell felkészíteni előnyös diplomáciai pozíciók megszerzésével.³

A mediterráneumi francia–német együttműködés első lépései

Ennek a meggyőződésnek a jegyében az új rendszer vezetői már 1940 októberében a montoire-i találkozó során elkötelezték magukat a náci Németországgal való szorosabb együttműködés mellett. Ugyanakkor világosan jelezték, hogy katonai támogatást nem nyújtanak a német háborús erőfeszítésekhez, igaz, ezt a német fél sem igényelte.⁴ Mikor 1942 februárjában Darlan admirális vette át a kormány vezetését, személyében egy olyan tapasztalt tengerésztiszt került a francia politika élére, aki úgy vélte, hogy a francia flotta – mely Európában a második legnagyobb volt a brit után⁵ – és gyarmatbirodalom döntő szerepet fog játszani a háború kimenetelében. A régi vágású tengerésztiszt a flotta tisztikarának anglofób részéhez tartozott, akiben ez az érzés csak tovább erősödött az 1940. július 3-i mers el-kébir-i tengeri csata után, melyben a brit flotta megtámadta és részben megsemmisítette az algériai partoknál horgonyzó egyik francia flottaköteléket. A támadásban a franciák 1297 halottat, 2 csatahajót, 1 cirkálót és 1 torpedónaszádot veszítettek.⁶

Ebből kifolyólag az admirális a németekkel való fokozott együttműködést híve volt politikai, gazdasági és katonai téren egyaránt. A katonai együttműködés a korábban meglehetősen érdektelen német fél számára az 1941 májusában Ali Rachid vezetésével kirobbant iraki németbarát felkelés⁷ után vált aktuálissá, amikor a németek tárgyalásokat kezdeményeztek a szíriai francia repülőterek használatáról, illetve az ottani fegyverraktárakban tárolt eszközök felkelőknek való átadásáról.⁸ Darlan személyesen Hitlerrel is tárgyalt a francia katonai segítségnyújtásért cserébe nyújtott diplomáciai engedmények lehetőségéről; először Berchtesgadenben május 11–12-én, majd a tárgyalások tovább folytatódtak, és ezek eredményeképpen születtek meg május 28-án a párizsi jegyzőkönyvek.⁹ Ezek értelmében a szíriai és észak-afrikai francia tengerészeti és légi bázisok használatáért, valamint az ott található fegyverraktárak készleteinek felhasználásáért cserébe a francia fegyverszüneti hadsereg és flotta megerősítése mellett nagyszámú hadifogoly szabadon engedése, valamint jelentős politikai engedmények jártak volna a francia félnek.¹⁰ Végül azonban a jegyzőkönyvek tartalma nem vált valósággá, mivel egyrészt a francia tábornoki kar németellenes tagjainak nyomására a francia vezetés nem ratifikálta őket, másrészt pedig a szíriai repülőter-használat már a tárgyalások megindulásakor, május elején megvalósult,¹¹ így a németek

³ Cointet, Jean-Paul: *Histoire de Vichy*. Paris, 1996. 115.

⁴ Ormos Mária – Majoros István: *Európa a nemzetközi küzdőtéren*. Budapest, 1998. 426–431.; Jackson, Julian: *La France sous l'Occupation*. Paris, 2004. 210–212.

⁵ Paxton, Robert Owen: *La France de Vichy 1940–1944*. Paris, 1973. 112.

⁶ Muracciole: *La France pendant la Seconde Guerre mondiale*, 69., 184.

⁷ Paxton: *La France de Vichy 1940–1944*, 112.

⁸ Lambauer, Barbara: *Otto Abetz et les Français*. Paris, 2001. 330–332.

⁹ Amouroux, Henri: *La Grande Histoire des Français sous l'Occupation. Les beaux jours des collabos*. T. 3. Paris, 1978. 173.

¹⁰ Azéma, Jean-Pierre – Bédarida, François: *La France des années noires. De la défaite à Vichy*. T. 1. Paris, 1993. 371.

¹¹ Paxton, Robert Owen: *L'armée de Vichy. Le corps des officiers français 1940–1944*. Paris, 2004. 255.

legfontosabb rövidtávú céljukat elérték, és ezért cserébe nem kellett azokat a terhes kötelezettségeket vállalniuk, melyeket a jegyzőkönyvek előírtak számukra.¹²

Ugyanakkor ez a korlátozott együttműködés is igen komoly következményekkel járt a Földközi-tenger térségében található francia területekre nézve, mivel a szövetségesek az iraki felkelés leverése után úgy döntöttek, hogy a közel-keleti pozícióikra veszélyt jelentő Szíria elfoglalásával folytatják a megkezdett hadműveleteket, ezért 1941. június 8-án támadást indítottak az itt állomásozó kormányhű francia csapatok ellen.¹³ Noha a brit és szabad francia erőket tömörítő támadó alakulatok nem képviseltek egyértelmű számbeli fölényt (hozzávetőlegesen mindkét fél 40-40 ezer főnyi haderővel rendelkezett), a rendelkezésükre álló légi és tengerészeti erők, valamint a gyors és hatékony utánpótlási lehetőségek az ő javukra billentették a mérleg nyelvét. A veszteségteljes harcok után, melyben a kormányhű franciák 1000 halottat és 5400 sebesültet, míg a britek és a szabad franciák összesen körülbelül 4700 halottat és sebesültet veszítettek, a szembenálló felek július 14-én kötöttek fegyverszünetet. Ennek érdekessége, hogy a legyőzött francia haderó tagjai, amennyiben nem kívántak csatlakozni a Szabad Franciaország mozgalomhoz,¹⁴ hazatérhettek az anyaországba.¹⁵

A Trikolór légió megszületése a gyarmatbirodalom védelmében

Miközben a francia kormányzat a Mediterráneum térségére koncentrált, egyes politikai erők más formában képzeltek el a németekkel való fegyveres együttműködést. A megszállt északi zónában Párizs központtal tevékenykedő kollaboráns pártok a Szovjetunió ellen megindított 1941. júniusi német támadást követően saját önkéntes légiót szerveztek, mely *Légion des volontaires français contre le bolchevisme* (Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen) néven 1941 novemberétől részt vett a keleti fronton zajló hadműveletekben. A francia kormány hozzájárult az alakulat felállításához, de elzárkózott attól, hogy tevőlegesen is részt vegyen a szervezet működésében.¹⁶

A németek számára kedvezően alakuló hadi helyzettel párhuzamosan azonban a kormány álláspontja is változott. Laval úgy döntött, hogy a németekkel való fegyveres együttműködést kormányzati szintre kell emelni.¹⁷ Ez a lépés számos előnnyel kecsegtetett: egyrészt ki lehetett fogni a szelet a párizsi – alapvetően kormányellenes – pártok vitorlájából, ami csökkentette a radikális belső ellenzék súlyát, másrészt egy a németek oldalán harcoló nagyobb fegyveres erő felállítása jó lehetőséget biztosíthatott az önálló nemzeti hadsereg létjogosultságának elismerésére, valamint ennek a haderőnek a fejlesztésére.¹⁸ Laval a terv kivitelezését Jacques Benoist-Méchin-re, egy németbarát érzelmeiről ismert értelmiségire bízta, akit francia–német kapcsolatokért felelős államtitkárnak nevezett ki 1942. június 9-én.¹⁹

Az új államtitkár nagy erővel vetette bele magát az új alakulat megszervezésébe, melynek tervei szerint első lépésként magába kellett olvasztania a már létező önkéntes légiót,

¹² Cointet: *Histoire de Vichy*, 199.

¹³ Paxton: *L'armée de Vichy*, 261.

¹⁴ Ezzel a lehetőséggel csupán 5600 fő élt a 37 700 fős létszámból. Paxton: *L'armée de Vichy*, 264.

¹⁵ Wailly (de), Henri: *Syrie 1941. La guerre occultée. Vichystes contre gaullistes*. Paris, 2006. 396–397.

¹⁶ Bourget, Pierre: *Histoires secrètes de l'Occupation de Paris. Le joug*. T. 1. Paris, 1970. 298.

¹⁷ Jäckel, Eberhard: *La France dans l'Europe de Hitler*. Paris, 1969. 327.

¹⁸ Brunet, Jean-Paul: *Jacques Doriot: du communisme au fascisme*. Paris, 1986. 411.

¹⁹ Broche, François: *L'armée française sous l'Occupation. La dispersion*. T. 1. Paris, 2002. 223.

hogy erre alapozva létrejön egy maximum 10 ezer főből álló összefegyvernemi – gyalogságot, tüzéséget és repülő alegységeket magában foglaló – elit alakulat.²⁰ Egy ilyen létszámú, jól felfegyverzett egység, amely gyakorlatilag könnyű gyalogos hadosztályt jelentett, önmagában is 10 százalékos harcérték növekedést jelentett volna a 100 ezer fős fegyverszüneti hadsereg mellett, ami fontos szempont volt a katonai pozíciói megerősítésén fáradozó francia tábornoki kar számára.²¹ Ebből kifolyólag a terv Eugène Bridoux tábornok, a Vichy-kormány hadügyminiszterének támogatását is élvezte, aki naplójába a következőket jegyezte fel 1942 júniusában: „Tovább folytatjuk egy önkéntesekből álló alakulat felállításának tervét, mely felválthatná az antibolshevik légiót [...] ennek az alakulatnak kell képviselni a francia érdekeket minden hadszíntéren, ahol azok veszélybe kerülnek [...] Az LVF, melynek jelenleg két zászlóalja van a keleti fronton, csak az első lépés volt, az új alakulatot dél felé kellene irányítani, majd pedig elérni, hogy a Közel-Keleten kerüljenek bevetésre.”²²

A francia katonai-politikai vezetés támogatását maga mögött tudva az államtitkárnak el kellett nyernie a német katonai és politikai vezetés jóváhagyását is; ellenkező esetben az ambiciózus terv halálra volt ítélve. Benoist-Méchin június 22-én Párizsban megállapodást kötött a kollaboráns pártok vezetőivel, akik beleegyeztek abba, hogy saját alakulatuk hivatalosan feloszlásra kerüljön, majd pedig beolvadjon az ugyanezen a napon létrehozott *Légion tricolore* (Trikolór Légio) állományába.²³ Bár ez a lépés érdemben nem befolyásolta a fronton szolgálatot teljesítő francia katonák életét, mivel ugyanúgy folytatták német vezetés alatti szolgálatukat, mégis fontos akadályt hárított el az útból, mivel így – legalábbis névleg – a kollaboráns pártok is felsorakoztak az állami irányítás alatt álló katonai egység koncepciója mellett.

A német politikai vezetés képviselője a Párizsban székelő Otto Abetz nagykövet volt, aki már az LVF felállításában is komoly szerepet játszott 1941 folyamán; így az államtitkár joggal remélhette, hogy ezúttal is pozitív fogadtatásra talál. Ebben a reményében nem is kellett csalatkoznia. A nagykövet komoly politikai ellensúlyként tekintett a leendő alakulatra, mely hatékonyan képes védeni a német érdekeket mind a fegyverszüneti hadsereg németellenes elemeivel, mind pedig a de Gaulle vezetése alatt álló szabad francia erőkkel szemben.²⁴ Ezzel gyakorlatilag az előzetes politikai jóváhagyás is megvolt, így már csupán a német katonai vezetés meggyőzése volt hátra. A francia fél június 21-én nyújtott be az alakulat felállításával kapcsolatban egy memorandumot az OKW (*Oberkommando der Wehrmacht*, a német hadsereg főparancsnoksága) külföldi légiókért felelős hivatala éppen Párizsban tartózkodó vezető beosztású tisztjének, Mayer ezredesnek.²⁵ Mivel Berlinből nem érkezett azonnal válasz, így az ezredes – aki látott fantáziát a francia katonai alakulat terében – biztatóan nyilatkozott a várható jóváhagyásról, amit Benoist-Méchin végleges be-

²⁰ Saint-Loup: *Les volontaires*. Paris, 1963. 423.

²¹ Labat, Éric: *Les places étaient chères*. Paris, 1969. 16.

²² *Institut d'Histoire du Temps Présent* (IHTP) 72 AJ 258, 232 14. *Soldats français sous uniformes allemands, 1941–1945*. 5. Itt jelzem, hogy a francia nyelvű levéltári forrásokból és forráskiadványokból vett idézeteket minden esetben saját fordításomban adom közre.

²³ *Archives nationales* (AN) F 60 1688, O 3605. Gringoire, 1942. július 3.; Gaultier, Léon: *Siegfried et Berrichon. Le parcours d'un „collabo”*. Paris, 1991. 108.

²⁴ Giolitto, Pierre: *Volontaires français sous l'uniforme allemand*. Paris, 2007. 192.

²⁵ *Service Historique de Défense* (SHD) 2 P 14. Conversation entre Gaucher Teze, Dr. Westrick, Colonel Mayer et un lieutenant de l'OKW, 1942. június 22.

leegyezésnek tekintett, ezért nekilátott az alakulat felállításához szükséges szervezési-toborzási munkálatokhoz.²⁶

Az alakulat felállítása

A *Légion tricolore* állományának feltöltését célzó toborzás 1942. július 6-án kezdődött meg mind a megszállt, mind a szabad zónában. A cél nem az ország civil férfilakosságának bevonása volt, hanem a fegyverszüneti és észak-afrikai hadsereg aktív és fegyverszüneti szabadságon lévő tagjainak megszólítása. Ezeknek a katonáknak a felhasználása gyorsított kiképzést tett volna lehetővé, valamint jelentősen hozzájárult volna az alakulat harcértékének és hatékonyságának optimalizálásához is.²⁷ Ugyanakkor a teljes körű kormányzati támogatás²⁸ és a nagyszabású propaganda²⁹ ellenére a jelentkezők száma meglehetősen alacsony maradt, mivel a hadsereg tagjainak többségét a legkisebb mértékben sem vonzotta a németekkel való fegyveres együttműködés gondolata.³⁰

A nem túl nagy számban jelentkező önkénteseket – akiknek létszáma nem haladta meg a néhány száz főt – az északi zónában a Versailles-ban található Reine kaszárnyában fogadták, a déliben pedig a Guéret-ben lévő Augustins katonai táborban gyülekeztették. Az előbbiben ideiglenesen német fennhatóság alá kerültek, míg utóbbiban azonnal francia tisztek vették át a formálódó alakulat parancsnokságát, akik nekiláttak az önkéntesek kiképzésének is.³¹ A kormány várakozásai csak annyiban igazolódtak be, hogy a jelentkezők döntő többsége a hadsereg kényszerszabadságra küldött tagjai, illetve az észak-afrikai gyarmati haderő előléptetésre vágyó fiatal tisztjei közül került ki. Érdekes módon a tisztek egyébként is kifejezetten felülreprezentáltak voltak az önkéntesek között, mivel a táborokban állomásozó állomány közel felét ők alkották.³² A guéret-i táborban összegyűlt körülbelül 250 katonára morálját tovább rontotta az a tény, hogy – bár kiképzésük hivatalosan elkezdődött – semmilyen fegyverrel nem rendelkeztek, ugyanis a német katonai hatóságok nem járultak hozzá, hogy a katonákat felfegyverezzék a francia fegyverszüneti hadsereg raktáraiból. Ennek következtében sokan dezertáltak, így az egyébként sem számottevő létszám tovább csökkent.³³

Benoist-Méchin – érzékelve a német hatóságok vonakodását – megpróbálta kész helyzet elé állítani a német döntéshozókat; ezért augusztus végén a déli zónában összegyűlt önkénteseket Párizsba irányította, ahol csatlakoztak a német irányítás alatt gyülekező jelentkezőkhöz, akiknek létszáma szintén nem haladta meg a néhány száz főt.³⁴ A német katonai hatóságok meglehetősen ellenségesen fogadták ezt a kéretlen erősítést, orvosi vizsgálatnak vetették alá az újonnan érkezetteket, melynek eredményeképpen közel kétharmadukat ka-

²⁶ Benoist-Méchin, Jacques: *De la défaite au désastre. L'espoir trahi, avril-novembre 1942*. Paris, 1985. 143–144.

²⁷ Noguères, Louis: *Le véritable procès du Maréchal Pétain*. Paris, 1955. 359–360.

²⁸ AN F 7 14956. Az 1942. július 18-i 704. számú, a *Légion tricolore* nevű egyesület számára adott garanciákra vonatkozó törvény.

²⁹ AN F 60 1688. Képek és bélyegek.

³⁰ SHD 2 P 14. Augusztus 14-i jelentés.

³¹ Benoist-Méchin: *De la défaite au désastre*, 161.

³² AN F 60 1688. Gringoire 1942. szeptember 25.

³³ Rostaing, Pierre: *Le prix d'un serment 1941-1945. Des plaines de Russie à l'enfer de Berlin*. Paris, 2008. 17–18.

³⁴ SHD 2P 14. LVF 1942. 1942. augusztus 20-i távirat.

tonai szolgálatra alkalmatlannak találták. Mivel többségükben aktív katonákról volt szó, így nem lehet kétséges, hogy ezt a lépést az alakulat ellehetetlenítésének szándéka magyarázta.

A Légion tricolore feloszlatása

Az alakulat helyzete tovább romlott, amikor szeptember közepén a német fegyverszüneti bizottság küldöttsége látogatást tett a guéret-i táborban, majd ezt követően a francia kormánynak benyújtott jegyzékben követelték a német jóváhagyás nélkül felállított katonai alakulat feloszlatását. Röviddel ezután – a júniusi francia kéréshez képest jelentős késéssel – szeptember 17-én megérkezett a hivatalos berlini állásfoglalás is: a német vezetés elrendelte a *Légion tricolore* tevékenységének megszüntetését és az egység feloszlatását.³⁵ Bár a német kormány Mayer ezredesre hárította a felelősséget annak félrevezető magatartásáért, valójában az a hozzáállás húzódott meg a döntés mögött, hogy Berlin nem kívánt közreműködni egy ütőképes és jól felszerelt francia nemzeti haderő létrehozásában.³⁶

A német ultimátum következtében az alakulatot az 1942. december 28-i, 1113. számú törvénnyel feloszlatták, vagyona és felszerelése pedig átszállt az *LVF*-re,³⁷ ami hivatalos megszűnése ellenére zavartalanul folytatta szolgálatát a Keleti Fronton. Ugyanakkor a kormány kijelentette: „A Légion tricolore feloszlatása, amely egy a közeljövőben megjelenő törvényben kerül kihirdetésre, nem jelenti a szervezet által követett célok feladását. A kormánynak szándékában áll minden francia számára biztosítani a lehetőséget, hogy forradalmi és hazafias érzelmeit tettekre váltsa, és ehhez továbbra is anyagi és erkölcsi támogatást nyújt. A jövőben az *LVF* mindenki számára nyitva áll, aki részt szeretne venni a keleti fronton zajló harcokban.”³⁸ Ennek értelmében a jelentkezők választhattak a hazatérés és régi-új katonai egységhez való csatlakozás között. Végül az önkéntesek többsége a második lehetőséggel élt, és közel 800 fő került át a *Légion tricolore*-ból az antibolsevista légióba, amely sokat profitált a nagyszámú hivatásos katona szakértelméből.³⁹

A francia kormány, amely a fegyveres együttműködésért cserébe nagyobb politikai befolyást és erősebb hadsereget remélt, alulmaradt ebben a küzdelemben, azonban a hadi helyzet változása hamarosan újabb lehetőséget kínált számára e célok elérésére, mivel az alakulat feloszlatásával egy időben már napirenden volt az ún. *Phalange africaine* (Afrikai phalanx) felállítása, melyet – a németekkel együttműködve – a francia gyarmatbirodalom védelmében kívántak felhasználni.⁴⁰

Az észak-afrikai helyzet változása

A nyugati szövetségesek már hosszú ideje tervezték a második front megnyitását a náci Németország ellen, de erre végül nem Európában került sor, ahol az 1942-es év folyamán rendelkezésre álló erők még nem garantálták volna a sikert, hanem Észak-Afrikában. Az itt végrehajtott partraszállás lehetővé tette volna a Rommel által vezetett *Afrikakorps* elimi-

³⁵ Delperrié de Bayac, Jacques: *Histoire de la Milice 1918–1945*. Paris, 1969. 136.

³⁶ Hozzá kell tenni, hogy valószínűleg az *LVF*-ben szolgáló Mayol de Lupé is latba vetette – igen jelentős – befolyását a terv megbuktatása érdekében, mivel így megőrizhette irányító pozícióját a fronton lévő alakulat fölött. BAMA RH 26-221/43b 1942. július 29-i jelentés.

³⁷ AN F 7 14956. Az 1942. december 28-i, 1113. számú, a *Légion tricolore* nevű egyesület feloszlatásáról rendelkező törvény.

³⁸ SHD 2P 14. *LVF* 1942. 1943. januári hivatalos sajtóközlemény.

³⁹ Labat: *Les places étaient chères*, 51.

⁴⁰ SHD 2 P 14. 1943. januári sajtóközlemény.

nálását, majd pedig Olaszország megtámadását és leválasztását a tengelyhatalmak táborából. A Fáklya-hadművelet előkészületei már 1942 tavaszán megkezdődtek,⁴¹ hogy november 8-án a 100 ezer fős angolszász haderő gond nélkül hajthassa végre párhuzamos partraszállásait Algéria és Marokkó különböző pontjain. A francia Henri Giraud tábornokkal folytatott sikeres tárgyalások ellenére – akinek biztosítania kellett volna az észak-afrikai csapatok átállítását – homokszem került a gépezetbe, és a francia gyarmati haderő az éppen ott tartózkodó Darlan admirális vezetése alatt szembe fordult a szövetségesekkel.⁴² Végül vele is sikerült tárgyalásokat kezdeni, de a november 11-én életbelépő fegyvernyugvásig 3200 francia halt vagy sebesült meg, míg a partraszálló erők közel 1200 katonát veszítettek el.⁴³ A meginduló tárgyalások eredményeként Darlan november 13-án átállt a szövetségesek oldalára, amelynek eredményeképpen Algéria és Marokkó végleg elveszett a tengelyhatalmak számára.⁴⁴

Ez jelentős csapás volt a német–olasz csapatok számára, melyek időközben a második el-alamein-i csatában vereséget szenvedve nyugat felé vonultak vissza. Ugyanakkor a helyzet még nem volt teljesen veszve számukra, mivel a Tunéziában állomásozó francia csapatok még nem tagadták meg az engedelmességet Pétain marsallnak, aki november 12-én engedélyezte, hogy német csapatok állomásozzanak a gyarmat területén. Ennek következtében az első német csapatok légi úton már aznap megérkeztek Tunéziába,⁴⁵ ahol védőállásokat kezdtek kiépíteni Erwin Rommel visszavonulóban lévő csapatai számára.⁴⁶

Ezzel egy időben mindkét fél jelentős erőfeszítéseket tett, hogy saját oldalára állítsa Tunézia katonai vezetőjét, Jean-Pierre Esteva admirálist. A helyzet végül sajátosan alakult: bár az admirális kitért a Vichy-kormány mellett, a szárazföldi haderő parancsnoka, Georges Barré tábornok a szárazföld belsejébe vezette katonáit, majd némi kivárás után november 19-én a német csapatok ellen vette fel a harcot.⁴⁷ Így tehát a szövetségesek megnyerték maguknak a francia gyarmati haderő utolsó egységeit is, Tunézia azonban a németek fennhatósága alá került.⁴⁸

A Phalange africaine felállítása

Az észak-afrikai francia gyarmatokon végrehajtott partraszállás súlyos következményekkel járt az anyaországra nézve is. A német hadvezetés a francia gyarmati haderő által elfogadott tűzszünet után 1942. november 11-én megindította az Anton-hadműveletet, melynek keretében a dél-franciaországi partvidék biztosításának ürügyével megszállta a Vichy-kormány fennhatósága alatt álló korábbi szabad zónát. A francia fegyverszüneti hadsereg a kormány utasítását követve nem fejtett ki ellenállást.⁴⁹ Ez a passzivitás rövidtávon megtérültni látszott, mivel a németek nem oszlatták fel a francia fegyveres erőket, így a francia vezetés úgy vélte, hogy részben sikerült megőriznie önállóságát és mozgásterét. Ez a meggyőződés azonban illúzióknak bizonyult, amikor november 27-én a megszálló csapatok a Lila-

⁴¹ Azéma-Wieviorka: *Vichy, 1940–1944*, 87.

⁴² Broche, François: *L'armée française sous l'Occupation. La métamorphose*. T. 2. Paris, 2002. 287–289.

⁴³ Muracciole: *La France pendant la Seconde Guerre mondiale*, 433–434.

⁴⁴ Cointet: *Histoire de Vichy*, 268.

⁴⁵ Pellegrin, René: *La Phalange africaine. La LVF en Tunisie 1942–1943*. Paris, 1973. 26.

⁴⁶ BAMA RS 3-33/3. 60.

⁴⁷ Delperrié de Bayac, Jacques: *L'assassinat de Maurice Sarraut*. Historia, 66. (1975) 1. ksz. 150.

⁴⁸ Paxton: *L'armée de Vichy*, 395–397.

⁴⁹ Jäckel: *La France dans l'Europe de Hitler*, 357.

hadművelet során lefegyverezték és felosztatták a hadsereget, valamint megpróbálták megszerezni a Toulon-ban állomásozó hadiflottát. A francia erők ezúttal sem tanúsítottak ellenállást, a flotta azonban – négy elmenekülő tengeralattjáró kivételével – elsüllyesztette magát, közel 250 ezer tonna hajótér semmisült meg. Ezekkel az akciókkal ért véget a szabad zóna és a – részben – önálló francia fegyveres erők története Franciaországban.⁵⁰

Ugyanakkor még mindig maradtak olyan politikai erők az országban, melyek nagyobb sérelemként élték meg a szövetségesek észak-afrikai partraszállását, mint a szabad zóna megszállását. A szövetségesek elleni fegyveres fellépés lehangosabb szószólói a kollaboráns pártok voltak, melyek már november 8-án követelték egy ún. *Légion impériale* (Birodalmi Légión) felállítását, melynek a szövetségesek ellen harcolva kellene részt vennie az elveszített gyarmati területek visszahódításában.⁵¹ Ez a harcok kiállás egybeesett a kormány szándékaival is, mint azt Pierre Laval november 20-i rádióbeszéde is mutatja. Ebben bejelentette a *Phalange africaine* (Afrikai falanx) felállítását, melynek a németek oldalán harcolva kell részt vennie a tengerentúli francia területek védelmében. A kormányfő ugyanakkor kiemelte, hogy ez szigorúan önvédelmi céllal történik, tehát nem üzennek hadat a szövetséges hatalmaknak.⁵²

A kormány elképzelései szerint az új alakulat állományát a felosztott fegyverszüneti hadsereg és *Légion tricolore* tagjaiból, valamint a különböző kormánypárti paramilitáris szervezetek soraiból kellett feltölteni. A cél egy olyan – akár önállóan is bevethető – haderő felállítása volt, mely két, egyenként 7000 fős dandárból, valamint egy 3-4000 fős – észak-afrikai bennszülött katonákból álló – féldandárból áll, és a németek oldalán harcolva hatékonyan közreműködik a szövetségesek által elfoglalt gyarmati területek visszaszerzésében, illetve az ottani francia fennhatóság biztosításában.⁵³

Mivel az alakulat tervezett létszámának eléréséhez több hónapra lett volna szükség, a kormány kezdetben megelégedett volna egy 7000 fős (anyaországi és bennszülött katonákból álló) vegyesdandár felállításával Edgar Puaud ezredes vezetése alatt, akit úgy jellemezték, hogy „nagy harci tapasztalatokkal bíró kifogástalan tiszt, aki hosszú időt töltött Afrikában, és hűsége megkérdőjelezhetetlen”.⁵⁴ A dandárt a tervek szerint francia kézfegyverekkel és német nehézfegyverzettel látták volna el, Afrikába szállítására és bevetésére pedig a lehető legrövidebb időn belül sor került volna, miközben megkezdik az Afrikai falanx többi egységének felállítását és kiképzését.⁵⁵

Az új alakulat hivatalosan 1942. november 26-án jött létre Vichy székhellyel. A tagok által megválasztott vezetőket a kormányfő nevezte ki a szervezetben betöltött tisztségeikre, az alakulat vezetéséért azonban egy katonai vezető felelt, aki egy tábori hadosztály parancsnokának döntési és parancsnoki jogkörével rendelkezett. Az alakulat tagjai – akik nem lehettek zsidó származásúak – a francia hadseregben rendszeresített egyenruhát viselték. A szervezet működését teljes egészében az állami költségvetés finanszírozta.⁵⁶

A kormány – a kollaboráns pártok aktív részvételével – nagyszabású toborzó kampányt indított a médiában, amely az első hónapban csupán pár száz önkéntest eredményezett,⁵⁷

⁵⁰ Paxton: *L'armée de Vichy*, 414–416.

⁵¹ AN F 60 1688, O 3605. 1942. november 22-i jelentés.

⁵² Giolitto: *Volontaires français sous l'uniforme allemand*, 289–290.

⁵³ Noguères: *Le véritable procès du Maréchal Pétain*, 362.

⁵⁴ SHD 2 P 14. 1943. január 4-i feljegyzés az Afrikai Falanxról.

⁵⁵ Uo.

⁵⁶ SHD 2 P 14. A *Phalange africaine* alapító okirata és alapszabályzata.

⁵⁷ Lebel, Julien: *La phalange africaine*. Historia, 66. (1975) 1. ksz. 147.

tehát alapvetően kudarcnak tekinthető. Ez már önmagában is aláásta az alakulat koncepcióját, azonban a kegyelemdőfést a németek adták meg neki, amikor tájékoztatták a francia kormányt, hogy a tengelyhatalmak tengeri és légi szállítási kapacitása nem teszi lehetővé az esetlegesen felálló katonai alakulat Észak-Afrikába szállítását.⁵⁸ Ugyanakkor hozzájárultak ahhoz, hogy egy francia katonai küldöttség utazzon Tunéziába, és az ott rendelkezésre álló erőkből létrehozzon egy német oldalon harcoló katonai egységet. Jobb lehetőség híján a francia kormány elfogadta ezt a szimbolikus részvételt biztosító ajánlatot.⁵⁹ A közelmúlt észak-afrikai eseményei után a német katonai vezetés nem bízott meg a francia hadseregben, és a rendelkezésükre álló szűkös szállítási kapacitást nem kívánták olyan csapatok szállítására vesztegetni, melyek esetleg követik bajtársaik példáját, és átállnak a szövetségesek oldalára.⁶⁰

A hatfős katonai küldöttség⁶¹ november 27-én repülővel hagyta el Vichy-t, és Olaszország érintésével november 28-án érkezett meg Tunéziába,⁶² ahol a katonai helyzet meglehetősen nehéz volt. A Rommel vezetése alatt álló XC. hadtest – mely jelentős erősítéseket kapott – keleten a franciák által a háború előtt épített Mareth-vonalon foglalt el védelmi állásokat Montgomery 8. brit hadseregével szemben. Ugyanakkor védekezésre kényszerült a nyugatról érkező 1. amerikai hadsereg és a 19. francia hadtest katonáival szemben is.⁶³

A megérkező küldöttség összetett feladatot kapott: irányítása alá kellett vonnia a megmaradt csapatokat, ezzel párhuzamosan engedelmességre kellett kényszerítenie a szövetségesekhez átállt csapatokat, végül pedig létre kellett hoznia egy franciákból és bennszülöttekből álló önálló katonai alakulatot, mely képes hatékonyan részt venni az angolszász erők elleni küzdelemben. Mivel gyakorlatilag már minden francia erő a szövetségesek oldalán állt, így az első feladat értelmetlen volt, az erőviszonyok miatt pedig a második is csupán illuzórikus maradhatott, hiszen egyetlen francia katona sem kívánt újból a németek oldalára állni, különösen akkor, amikor azok éppen vereséget szenvedtek. Következésképpen az egyetlen feladat, amellyel érdemben lehetett foglalkozni, egy új, önkéntesekből álló katonai alakulat felállítása volt.⁶⁴

A feladat végrehajtásához a misszió tagjainak sikerült megnyerniük egyrészt Hans-Jürgen Von Arnim tábornok támogatását, aki 1943. január 1-jén hozzájárult a toborzás megkezdéséhez,⁶⁵ másrészt pedig Esteva admirálisét, aki február 26-án nyilatkozatban buzdította a helyi lakosságot az alakulathoz való csatlakozásra.⁶⁶ Mivel a helyi francia hatóságok a hadi helyzet miatt már korábban is igyekeztek besorozni minden hadra fogható férfit a gyarmati alakulatok soraiba, a küldöttség tagjainak nem állt módjában válogatni a jelentkezők között. Ahogy az egyik tiszt visszaemlékezésében fogalmazott: „Mindenki (vagy

⁵⁸ Pellegrin: *La Phalange africaine*, 82.

⁵⁹ Broche: *L'armée française sous l'Occupation*, 464.

⁶⁰ BAMA N 756/201 5. számú döntés a megváltozott helyzetű francia területekkel kapcsolatban. 1942. december 31.; BAMA N 756/201 Himmler 1942. december 12-i levele Hitlernek.

⁶¹ A delegáció vezetője Pierre Cristofini alezredes volt, helyettese pedig Henri Curnier őrnagy. A küldöttség tagjai Christian Sarton du Jonchay alezredes, Roger Euzière és Daniel Peltier szpáhi hadnagyok, valamint Henry Charbonneau tartalékos hadnagy (a *Service d'ordre légionnaire* nevű paramilitáris szervezet egyik vezető beosztású tagja).

⁶² Charbonneau, Henry: *Les Mémoires de Porthos*. Paris, 1967. 322.

⁶³ Keegan, John: *A második világháború*. Budapest, 2003. 575–576.

⁶⁴ AN 3 W 164. Sarton du Jonchay 1943. február 3-i feljegyzése.

⁶⁵ Pellegrin: *La Phalange africaine*, 86.

⁶⁶ AN 3 W 169. Esteva admirális kihallgatási jegyzőkönyve.

legalábbis majdnem mindenki) jelentkezését elfogadjuk, fiatalokét, öregeket, veteránokét és zöldfülűekét, akik még soha nem fogtak puskát a kezükben.⁶⁷

A toborzás eredményeként február közepére hozzávetőlegesen 450 jelentkezőt sikerült összegyűjteni, akiknek körülbelül egyharmada arab volt. Azonban ez a szerény siker sem tartott sokáig, mivel a német parancsnokság az arab önkénteseket átirányította egy külön a bennszülöttek számára létrehozott lövészalakulatba.⁶⁸ Ennek eredményeképpen az alakulat létszáma kritikusan alacsony szintre esett vissza, és az arab önkéntesek áthelyezése előtt Esteva admirális nyilatkozatában említett 340 fős század is már csupán távoli álomnak tűnt.⁶⁹

A Phalange africaine kiképzése és bevetése

A németek által *Französische Freiwilligen Legion* néven számon tartott (bár az iratokban *Frankonia* néven is szereplő) francia alakulatot a Weber tábornok vezetése alatt álló 334. német páncélgránátos hadosztályhoz csatolták. A század az Audorff ezredes vezette 754. ezred 2. zászlóaljához lett beosztva, amelyet Burgmeister százados irányított. A hat szakaszra osztott egység kézfegyverei, sisakjai és bakancsai német, nehézfegyverei és egyenruhái pedig francia gyártmányúak voltak. A tuniszi Faidherbe-kaszárnyában állomásozó egységet február 2-án a városon kívül, a tengerparton található Cedria Plage-ra vezényelték, ahol tapasztalt német kiképzők (2 tiszt, 4 altiszt, 1 tolmács) irányították az önkéntesek kiképzését. Mivel jelentős részük korábban még egyáltalán nem részesült semmilyen katonai kiképzésben, a németek kemény munkával próbálták megismertetni őket a fegyverforgatás és a modern hadviselés alapjaival.⁷⁰ A kiképzés az erőnlétefejlesztésre és a lögyakorlatokra helyezte a hangsúlyt. Miután március 19-én Esteva admirális, Rahn miniszter és a 334. hadosztály parancsnoka is megtekintette a gyakorlatozó katonákat, bevetésre alkalmasnak minősítették az egységet.⁷¹

Mivel a front egyre közeledett, csupán erre a gyorsított kiképzésre nyílt lehetőség, az önkéntesek pedig 1943. március 18-án tettek esküt. Az eseményen a francia és a német katonai parancsnokság képviselői is részt vettek. Az eskü szövege a következő volt: „Hűséges vagyok Pétain marsallhoz és kormányához, hűséget esküszök Adolf Hitlernek, a német és európai seregek parancsnokának. Vállalom, hogy életem árán is szolgálok Franciaország és a tengelyhatalmak közös győzelméért.”⁷²

A század, mely április 8-án vonult ki a frontra, 205 főből (6 tiszt, 42 altiszt, 35 őrzető, 122 közlegény) állt André Dupuis százados parancsnoksága alatt, akinek helyettese Peltier hadnagy volt. Az egységet Medjez-el-Bab város közelében, Tunisztól 40 kilométerre nyugatra vetették be, ahol egy német századot kellett felváltania a frontvonalban. A sziklás, nehezen megmunkálható terepen összefüggő védelmi rendszer helyett csupán szögesdróttal fedezett bunkerek és lövészgödrök laza hálózata állt a védők rendelkezésére, akik a frontra érkezésük után tovább dolgoztak állásaik megerősítésén. Dupuis százados visszaemlékezése szerint: „A mi szektorunk volt az egyik legveszélyesebb. A nehéztüzérség bombázott bennünket és a sziklás talaj hihetetlenül megnehezítette a csapatoknak, hogy beássák ma-

⁶⁷ Charbonneau: *Les Mémoires de Porthos*, 330.

⁶⁸ Lambert, Pierre Philippe-Le Marec, Gérard: *Les Français sous le casque allemand*. Paris, 1994. 63.

⁶⁹ AN 3 W 169. Esteva admirális kihallgatási jegyzőkönyve.

⁷⁰ SHD 2 P 14. Dupuis: A tunéziai önkéntesek első századának dicsőségéről és hősiességéről.

⁷¹ BAMA RS 3-33/3 62.

⁷² AN 3 W 169. Tunis-Journal 1943. március 19.

gukat. Az embereim ennek ellenére megkapaszkodtak, beásták magukat, és a körülményekhez képest a lehető legjobban védekeztek.”⁷³

A francia alakulattal szemben az 1. brit hadsereg 5. hadtestének 78. gyalogoshadosztálya foglalt el állásokat a medjez-el-bab-i magaslatokon, és április 10-étől kezdve szinte megállás nélkül tüzéségi tűz alatt tartotta a francia pozíciókat.⁷⁴ A század április 15-étől rendszeresen járőrtevékenységet folytatott saját vonalai előtt, hogy megakadályozza a brit erők beszivárgását a védelmi állások közé. 16-án az egyik járőr meglepett egy brit osztagot, amely éppen a védelmi vonalak előtt végzett aknamentesítést, hogy előkészítse a szövetségesek támadását. Az összecsapás sikerrel zárult, mivel a francia járőr egy fő veszteség mellett jelentős veszteséget okozott az ellenségnek (hét halott, három sebesült), és számos kézfegyvert zsákmányolt.⁷⁵ Az akció elismeréseképpen április 20-án kitüntetési ünnepséget tartottak az ezred főhadiszállásán, ahol a rajtaütésben részt vevő járőr három tagját másodosztályú Vaskeresztrel tüntették ki, valamint a járőr minden tagját megemlézték a hadosztály napiparancsában.⁷⁶

A franciák frontszakasza elleni brit támadás április 23-án indult meg. A francia önkéntesek ugyan igyekeztek visszaverni a jelentős tüzéségi és páncélos támogatással rendelkező brit erőket, de végül 62 embert veszítve és bekerítéstől fenyegetve kénytelenek voltak visszavonulni kelet felé.⁷⁷

Minden bizonnyal ezek a veszteségek magyarázzák a parancsnokság döntését, mellyel az alakulatot 27-én visszavonta zászlóaljtartalékba, majd pedig május 6-án – mikor már csupán 89 fő maradt a században – visszarendelte a tuniszi Faidherbe-kaszárnyába, ahol 7-én leszerelték és feloszlatták az alakulatot.⁷⁸

A túlélő katonák mindegyike háromhavi zsoldot kapott, majd pedig hazatérhettek családjaikhoz. A feloszlatast levezénylő Dupuis százados felajánlotta a túlélőknek, hogy helyezték magukat a tuniszi érsek védelme alá, akivel a parancsnok tárgyalásokat folytatott. Körülbelül hatvanan éltek is ezzel a lehetőséggel, de az érsek ígérete ellenére a szövetségesek őket is letartóztatták, és hazaárulás vádjával hadbírószám elé állították.⁷⁹

Miután embereikről gondoskodtak, az alakulat tisztjei is megpróbálták elhagyni az országot, hogy elkerüljék a hadifogságot. A nyomasztó szövetséges főlény miatt csupán egyetlen – meglehetősen veszélyes – kiút kínálkozott számukra, a német légielő repülőgépei által Szicília felé fenntartott léghíd. A katonai küldöttség tagjainak – a maradást választó Peltier-t leszámítva – május 11-én sikerült felszállniuk egy géppel, amellyel épségben eljutottak Olaszországba, majd pedig onnan Franciaországba, ahol mindannyian kitüntetésben részesültek helytállásukért.⁸⁰ Az Afrikai falanxot végül az LVF napiparancsában említették meg: „A leglángolóbb hazafiságtól hajtott, a Marsallhoz és a kormányhoz végsőkig hű franciákból álló elitegység Curnier őrnagy és Dupuis százados parancsnoksága alatt a legutolsó pillanatig kitartott, és magasba emelte lobongókat Afrika földje felett. Április 14-én, 16-án, 17-én, 23-án és 25-én német csapatokkal együtt Medjez el Bab térségében került bevetésre, ahol sikeresen visszaverte az ellenség harcokcsikkal támogatott, nagy erejű gyalogsági tá-

⁷³ SHD 2 P 14. Dupuis: A tunéziai önkéntesek első századának dicsőségéről és hősiességéről.

⁷⁴ Pellegrin: *La Phalange africaine*, 115–116.

⁷⁵ SHD 2 P 14. *Volontaires français*. 1943. július.

⁷⁶ SHD 2 P 14. *Le Combattant européen*. 1943. július.

⁷⁷ SHD 2 P 14. Dupuis: A tunéziai önkéntesek első századának dicsőségéről és hősiességéről.

⁷⁸ Charbonneau: *Les Mémoires de Porthos*, 401–403.

⁷⁹ BAMA RS 3-33/3. 64.

⁸⁰ AN F 7 15304. Tunéziai önkéntesek. 1943. június 17-i jelentés.

madásait, számos közelharcba torkolló ellentámadást indított, ahol kézigránáttal és szurronnyal kellett küzdeni. Noha elvesztette létszámának kétharmadát, a kapott parancsokat teljes egészében végrehajtotta, és ezzel elnyerte úgy a tegnapi ellenfelek, mint a mai bajtársak megbecsülését.”⁸¹

Május 19-én az alakulat tagjaira is kiterjesztették az LVF-ben szolgálókra vonatkozó kedvezményeket és juttatásokat,⁸² amely bár nagylelkű, de valójában teljes mértékben jelképes gesztus volt, hiszen a tiszteken kívül az egység egyetlen tagja sem volt abban a helyzetben, hogy igénybe vegye őket.

Az észak-afrikai francia hadműveletek mérlege

A Vichy-kormányzat 1940 óta – ha a szíriai kalandot is ideszámítjuk – immár harmadik alkalommal vallott kudarcot, miközben vélt vagy valós engedmények reményében fokozni kívánta a németekkel való katonai együttműködést. A balsiker okai rendre ugyanazok voltak. Egyik részről a francia lakosság, de még a döntéshozók körében is nagyon alacsony volt azok száma, aki támogatták a németekkel való kollaborációt, így mindhárom esetben – bár a francia fél nyitott volt az együttműködésre – hiányzott a valódi támogatottság a kezdeményezések mögül. A másik részről a német vezetés nagyon sokáig nem látta szükségét a franciákkal való egyezkedésnek, hiszen az általuk kínált segítség messze nem állt arányban azokkal a politikai és katonai engedményekkel, melyekre viszonzásképpen igényt tartottak.⁸³ Hozzá kell tenni, hogy az ügyes diplomáciai tevékenység ugyanakkor lehetővé tette a németek számára, hogy az éppen kívánt célokat elérjék (például a szíriai repülőterek használata, a franciák propagandaértékű felkínálkozása a szövetségesek elleni harcban, csapatok állomásoztatása Tunéziában). Az pedig külön kiemelendő, hogy ezekért cserébe szinte semmilyen engedményt nem kellett tenniük.

Mindemellett fontos megjegyezni, hogy az 1940 júniusától 1943 májusáig terjedő időszakban a németek még szilárdan hittek abban, hogy megnyerhetik a háborút. Az általános hadi helyzet változása azonban 1943 közepén kezdett nyilvánvalóvá válni, ez pedig felkelte a németek érdeklődését a francia katonai potenciál felhasználása iránt, amit például a Waffen-SS 1943 júniusában Franciaországban meginduló toborzása is mutat. A sors finto-ra, hogy a francia kormány korábbi lavírozása ekkorra olyan helyzetet teremtett, hogy a német vezetésben már fel sem merült, hogy viszonznia kellene az elért eredményeket. Ennek alapján kijelenthető, hogy a Laval és Darlan nevével fémjelzett, Franciaország helyzetének javítását célzó együttműködési politika a helyzet rossz megítélése és az ügyetlen kivitelezés miatt teljes kudarccal és a Méditerráneum térségében található francia pozíciók elvesztésével zárult.

---

⁸¹ SHD 2 P 14. Puaud ezredes 1943. május 8-i napiparancsa.

⁸² AN F 60 235. Az 1943. május 19-i, 290. számú, a tunéziai fronton vívott harcokban részt vevő önkéntesekre vonatkozó törvény.

⁸³ Jäckel: *La France dans l'Europe de Hitler*, 376.

KRISZTIÁN BENE

The Military Efforts of the Vichy Regime in North Africa in the Axis Alliance from the Légion Tricolore to the Phalange Africaine

Although we have a great deal of information about Second World War French military history, we still do not know everything about the Vichy government's attempt to engage in military collaboration with Nazi Germany. Despite the fact that France was defeated in 1940, the country's government tried to improve the French positions in German commanded Europe. For the Vichy government, one of the most important areas was the Mediterranean region where it tried to maintain the French influence even by offering support to Germany in the hope of receiving some military and political concessions in return.

This collaboration had a very important element, namely the establishment of two military units which were to fight by the side of the German forces in Africa: the Legion tricolore and the Phalange africaine. In the autumn of 1942, the Legion was dissolved even before its first mission, but the Phalange participated in the Tunisian fights against the Anglo-Saxon armies in 1943. Despite these efforts, France's position did not improve as a result of which this attempt is considered one of the fiascos of the Vichy regime.